

Prądnik. Prace Muz. Szafera	28	261–264	2018
-----------------------------	----	---------	------

JÓZEF PARTYKA

Ojcowski Park Narodowy, Ojców 9, 32-045 Sułoszowa
jozef_partyka@poczta.onet.pl

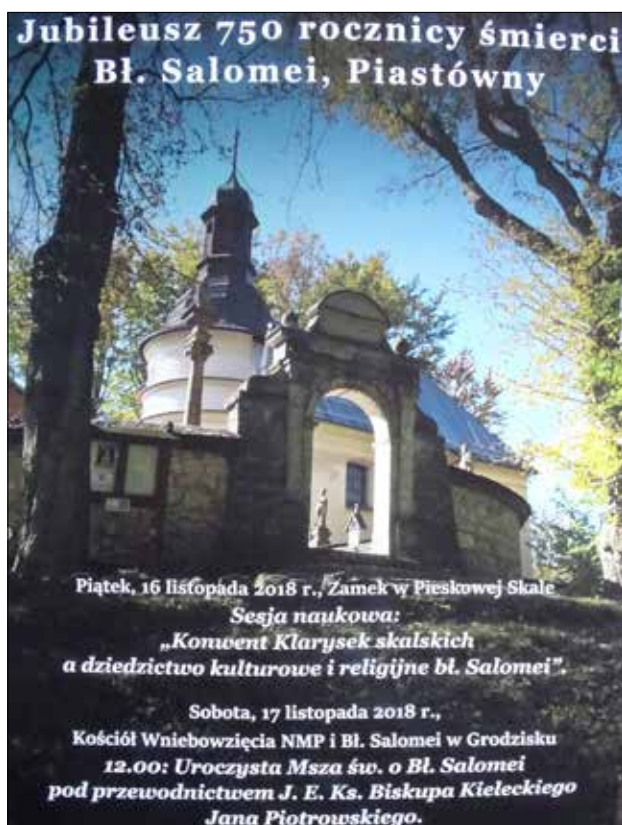
**SESJA NAUKOWA „KONWENT KLARYSEK SKALSKICH
A DZIEDZICTWO KULTUROWE I RELIGIJNE BŁ. SALOMEI”**

**Scientific session „The Convent of the Poor Clare of Skala
and the cultural and religious heritage of Blessed Salomea”**

W dniach 16 i 17 listopada 2018 r. odbyły się uroczystości upamiętniające jubileusz 750. rocznicy śmierci bł. Salomei związanej z dawnym konwentem Klarysek w Grodzisku na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego. Pierwszego dnia, w zamku w Pieskowej Skale zorganizowano sesję naukową, którą przygotował ks. mgr Stanisław Langner, proboszcz parafii Ojców–Grodzisko we współpracy z Instytutem Archeologii UJ, Instytutem Historii UJ i Wydziałem Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W spotkaniu wzięło udział około 50 osób, reprezentujących głównie naukowe środowisko Krakowa, Ojcowski Park Narodowy i inne osoby zainteresowane historią Grodziska.

Uczestników sesji powitał kustosz zamku w Pieskowej Skale Pan mgr Olgierd Mikołajski przypominając więź tego zamku z Grodziskiem, zwłaszcza jej historyczny kontekst i bliskie sąsiedztwo dawnego zespołu Klarysek, jego miejsce i znaczenie w duchowości regionu. Pozdrowienia dla uczestników sesji przekazała także Pani Elżbieta Duda poseł na sejm pochodząca z gminy Skala. W trakcie sesji wygłoszono 8 referatów ukazujących fundacje Klarysek w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem Grodziska, działalność księdza Sebastiana Piskorskiego w budowie kościoła w Grodzisku oraz wyniki najnowszych badań archeologicznych prowadzonych w rejonie tamtejszego kościoła.

Prof. Andrzej Włodarek z Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie mówił o początkach i najstarszych fundacjach klarysek w Polsce przedstawiając historyczne tło ich zakładania. W Małopolsce były to zgromadzenia w Zawichoście, Skale, Starym Sączu i Krakowie. Lokacja najstarszego z nich, w Zawichoście, była podyktowana strategicznym położeniem nad Wisłą i bliskim sąsiedztwem Sandomierza, gdzie rezydowała Grzymisława matka bł. Salomei. Klasztor ten narażony na niebezpieczeństwa najazdów tatarskich książę Bolesław Wstydlivy, brat Salomei przeniósł do Grodziska koło Skały, skąd około 1320 roku klaryski przenieśli się do Krakowa.

Ryc. 1. Plakat sesji naukowej w Pieskowej Skale i Grodzisku w dniach 16–17 listopada 2018 r.

Fig. 1. Fig. 1. The poster of scientific session in Pieskowa Skala and Grodzisko on 16-17 November 2018

Dr Michał Kurzej z Instytutu Historii Sztuki UJ przypomniał postać księdza profesora Sebastiana Piskorskiego i jego związki z krakowskim środowiskiem artystycznym. Ten budowniczy kościoła św. Anny w Krakowie był projektodawcą, fundatorem i organizatorem budowy barokowego kościoła w Grodzisku pod koniec XVII w. O poszukiwaniu wizji Piskorskiego w pracach konserwatorskich na Grodzisku mówił dr Paweł Boliński z Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Krakowie. Grodzisko wkrótce po zbudowaniu stało się miejscem pielgrzymkowym i z czasem dużą atrakcją turystyczną. Wizja Piskorskiego jako miejsca pielgrzymkowego była dosyć skromna w formie artystycznej ale bogata pod względem treściowym. Prace konserwatorskie prowadzone w latach 2010–2018 pozwoliły zabezpieczyć budynek kościoła i uczytelnicę fryz na elewacji zewnętrznej. Zakonserwowano także mur wokół kościoła, Ogrojec z malowidłami i rzeźbą Chrystusa, wykonano prace zabezpieczające w trzech kaplicach-grotach i w budynku pustelni bł. Salomei wraz z konserwacją i uzupełnieniem napisów. Po zakończeniu prac konserwatorskich zespół Grodziska znajdujący się na szlaku Orlich Gniazd, zyska na znaczeniu wśród ważniejszych sakralnych obiektów krajoznawczych na tej trasie.

Dr Jacek Laberschek z Pracowni Słownika Historyczno-Geograficznego Małopolski w Średniowieczu PAN scharakteryzował średniowieczne osadnictwo w okolicach Ojcowa w świetle źródeł historycznych. Szereg osad w Dolinie Prądnika ma dosyć odległą metrykę co dla wczesnego średniowiecza potwierdzają nazwy miejscowe i badania archeologiczne.

Ryc. 2. Odnowione obiekty w zespole dawnego konwentu sióstr Klarysek w Grodzisku: A – grotty pustelnicze, B – pustelnia bł. Salomei Piastówny

Fig. 2. Renovated objects in the complex of the former convent of the Poor Clares in Grodzisku: A – hermitage caves; B – the hermitage of Blessed Salomea

Jedną z nich jest obiekt warowny w Grodzisku zwany początkowo Skałą Najświętszej Marii Panny; wybrano dla niego miejsce odludne nad Prądnikiem lecz o dużych walorach obronnych. Historię konwentu sióstr Klarysek od ich przeniesienia z Zawichostu do Grodziska a następnie do Starego Sącza i Krakowa omówiła dr Patrycja Gąsiorowska z Instytutu Historii PAN.

Z kolei interdyscyplinarny zespół składający się z archeologa (dr Michał Wojenka; Instytut Archeologii UJ), historyka architektury (dr Anna Bojeś-Białasik; Politechnika Krakowska) i historyka sztuki (dr Marcin Szyna, Instytut Historii Sztuki UJ) zapoznał słuchaczy z wynikami najnowszych badań archeologiczno-architektonicznych, jakie od kilku lat są prowadzone na Grodzisku. Za najważniejsze osiągnięcie wyżej wymienionych badań uznać można ujawnienie pozostałości kilku dostawionych do siebie kamiennych budynków murowanych z 2. połowy XIII w. (zachowanych w poziomie piwnic), które składają się na zabudowę skrzydła wschodniego głównej części zespołu, zapewne związanego z klasztorem Klarysek bł. Salomei Piastówny. Wyniki badań wskazują, że kres funkcjonowania tego zespołu przypadł najpóźniej na początek wieku XIV i związany był m.in. z pożarem. Wśród odkrytych artefaktów wyróżniają się zabytki z drugiej połowy wieku XIII lub początku XIV stulecia, w tym ceramika naczyniowa, militaria oraz monety.

Na zakończenie kameralnej części sesji naukowej ks. Stanisław Langner podziękował prelegentom za przygotowanie i wygłoszenie referatów przybliżających historię i prace konserwatorskie w Grodzisku, a uczestnikom za wysłuchanie interesujących wypowiedzi, deklarując jednocześnie wydanie drukiem zaprezentowanych materiałów.

Drugiego dnia uczestnicy sesji zapoznali się z postępem prac konserwatorskich dawnego konwentu Klarysek w Grodzisku, prowadzonych z inicjatywy miejscowego proboszcza ks. Stanisława Langnera, który pokazał efekty tych prac – odnowione malowidła wewnątrz kościoła, zabytkową ambonę, ustabilizowane fundamenty kościoła, odnowione tynki zewnętrzne budowli, grotty pustelnicze, pustelnię bł. Salomei i mury otaczające kościół.

Ryc. 3. Msza św. w Grodzisku, którą odprawił J.E. Biskup Kielecki Jan Piotrowski

Fig. 3. Holy mass in Grodzisk served by Mons. Jan Piotrowski Bishop of Kielce

poświęcone postaciom Bolesława Chrobrego i św. Wojciecha przypominające ich rolę w tworzeniu państwa polskiego. Druga część koncertu dotyczyła dwóch postaci kobiecych: św. Klary oraz Maryi. Wszystkie utwory wykonywał zespół „Ensemble Peregrina” z Bazylei. Dwudniowa jubileuszowa sesja odbywała się pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Pana prof. dr hab. Piotra Glińskiego.

SUMMARY

The 750th Anniversary of the death of Blessed Salomea connected with the former convent of the Poor Clares in Grodzisko in the Ojców National Park was celebrated on 16 and 17 November 2018. On the first day, in the castle in Pieskowa Skała, a scientific session was held, during which eight lectures were presented showing the Poor Clares foundations in Poland, with particular emphasis on Grodzisko, the activity of Father Sebastian Piskorski in the construction of the church in Grodzisko and the latest archaeological research conducted in the area of the local church. During the field session, its participants became acquainted with the progress of conservation works of the former convent of the Poor Clares in Grodzisko.

Po zwiedzaniu zabytkowego zespołu Pustelni w kościele w Grodzisku była sprawowana jubileuszowa msza święta o Bł. Salomei pod przewodnictwem J.E. Ks. Biskupa Kieleckiego Jana Piotrowskiego. Ks. S. Langner witając Księdza Biskupa i uczestników mszy św. w 750. rocznicę śmierci patronki Grodziska nawiązał także do 10. rocznicy powstania parafii Ojców-Grodzisko – małego jubileuszu, poprzedzonego odbywanymi w listopadzie 2018 r. misjami parafialnymi, które głosił zmarły w 1998 r. ks. dr Artur Kardaś z Prądnika Korzkiewskiego. Przypomnił także nadanie przez bł. Salomeę praw miejskich sąsiedniej Skale. Ks. biskup w homilii omówił życiorys bł. Salomei, jej drogę do świętości i rolę jaką odegrała w życiu kościoła.

Po zakończeniu mszy św. odbył się w kościele w Grodzisku koncert muzyki z XIII- i XIV-wiecznych klasztorów polskich klarysek będącej muzycznym i historycznym dziedzictwem naszego kraju. W programie znalazły się utwory